

Een signaal uit het jeugdtheater

Op 25 mei jl. werd, in het cultureel centrum in Hasselt de Signaaldag gehouden, en dit voor de derde maal. Een jury, voornamelijk bestaande uit stafmedewerkers van culturele centra, selecteerde een aantal Vlaamse jeugdtheatervoorstellingen, dit jaar een zevental. Deze voorstellingen werden vervolgens uitgenodigd en de verantwoording voor die keuze werd toegelicht in het Signaalrapport. Tenslotte kende de Signaaljury de Signaalprijs 1988 toe aan Eva Bals Speeltheater voor *Wie troost Muu?*. Op de Hasseltse Signaaldag presenteerde Eva Bal ook *We zijn al lang begonnen...*, een kinderboek van de Nederlandse schrijfster Joke Van Leeuwen, geschreven in opdracht van het Gentse Speeltheater met de financiële hulp van de vorige Signaalprijs, die eveneens door het Speeltheater gewonnen werd. Het Vlaams Theaterinstituut (VTI) - waarin het kindertheatercentrum Omikron in september 1987 opging - organiseerde een debat over jeugdtheaterkritiek. Een debat waarbij de evidente conclusie was dat het jeugdtheater een even professionele kritische benadering verdient als het volwassenentheater, en, helaas even vanzelfsprekend, dat de Vlaamse pers het jeugdtheater zo mogelijk nog stiefmoederlijker behandelt dan het volwassenentheater.

Inhoudelijk is het belangrijkste aspect van het instituut "Signaalprijs" het jaarlijkse rapport, waarin de keuze van de jury wordt verantwoord, maar waarin ook niet geselecteerde producties gecommentarieerd worden. Het bevat ook algemene aanbevelingen. Het programmaboekje van de Signaaldag '88 opende zelfs nogal aanmatigend: "Wat een Oscar in de filmwereld betekent, brengt een Signaal in de Vlaamse kindertheaterwereld te weeg." Als zoiets het jeugdtheater ook maar iets vooruit zou helpen! Nochtans kan dit staaltje van slordige copywriting het reële belang van het Signaalrapport niet verdoezelen, en de derde editie - die ook "dissenting opinions" bij het meerderheidsrapport bevatte, zij het officieus - openbaarde betekenisvolle artistieke perspectieven in het Vlaamse jeugdtheater. Een korte schets van intenties en

effecten van het Signaal-initiatief.

Signaal - rapport, prijs en festival - is ontstaan vanuit de Commissie Jeugdprogrammatie van de Federatie van Erkende Culturele Centra (FeVeCC), waarin al enkele jaren gezocht werd naar mogelijkheden om het de facto gediscrimineerde jeugdtheater in Vlaanderen te helpen, te stimuleren. De organisatoren, een belangrijke schakel in het "marktmechanisme" waarbinnen ons theater ondanks alles functioneert, wilden structureel bijdragen tot een grotere impact van de sector jeugdtheater. Een sector trouwens die, gezien het grote aantal voorstellingen (meer dan 100 is niet uitzonderlijk) en de beperkte subsidiëring, meer dan het volwassenentheater afhankelijk is van die organisatoren. Tussen twee haakjes: de meeste van deze voorstellingen zijn schoolvoorstellingen; "vrije" voorstellingen zoals de kinderzondagen in de Beursschouwburg in Brussel, zijn een minderheid. In eerste instantie wilden de initiatiefnemers de impact van hun rapport en hun prijs vergroten door als een soort kwaliteitslabel te fungeren bij de officiële promotie van het jeugdtheater, b.v. door de dienst Jeugdwerk van het ministerie van de Vlaamse Gemeenschap. Zover is het (gelukkig?) nooit gekomen, en het kabinet van de minister van Cultuur heeft al laten blijken de bemiddelende rol van de culturele centra - tussen theatermaker en publiek - anders te zien dan de Signaaljury. Hierover later nog iets meer.

Compromis

Bij de eerste editie van het Signaal-festival, in mei 1986 in Strombeek-Bever, won Pantarei met *Beton* de Signaalprijs: opvallend, omdat het de eerste kinderproductie van Pantarei was, bovendien een woordloos spektakel. Het Signaalrapport over het seizoen 1985-1986 benadrukte, als opvallende feiten, de komst van nieuwe kindertheatermakers (Pantarei, Het Gevolg, en de eerste eigen kindertheaterproductie van de Beursschouwburg) en de langzame kwaliteitsverbetering bij semi-professionele groepen als De Kolk en Froe-Froe. De prijs

voor Pantarei was dus tegelijk een aanmoediging voor artistieke vernieuwing in het jeugdtheater.

Het Signaalrapport 1987, dat in Turnhout op het Signaalfestival gepresenteerd werd, stelde een relatief status-quo vast en beloonde dus ook de continue kwaliteit, al acht jaar lang, van het Speeltheater onder leiding van Eva Bal. Het Speeltheater kende dat seizoen inderdaad een hoogtepunt met *Nacht in februari*, geregisseerd door Wisseltheater-acteur Craig Westor (een openbaring) en de toneelbewerking - volgens schrijfster Sue Townsend was deze versie van Eva Bal en André Vermaerke beter dan het West End-stuk - van *Het Dagboek van Adrian Mole*. In Hasselt werd, zoals gezegd, opnieuw het Speeltheater bekroond, voor *Wie troost Muu?* van Eva Bal, naar Tove Jansson. Een produktie met een "signaalfunctie", aldus het rapport, en daarom uitverkoren als prijswinnaar. Volgens de jury vond *Wie troost Muu?*, meer dan iedere andere Vlaamse kindervoorstelling, het moeilijke evenwicht tussen een rechtlijnig nastreven van artistieke opties en het bereiken van de doelgroep. De jury beschouwt deze spanning tussen artisticeit en bevattelijkheid als de cruciale vraag in het jeugdtheater in Vlaanderen anno 1988.

Signaal '88 koos hiermee voor het compromis - zonder twijfel inspelend op de behoeften van haar achterban, de culturele centra. Het feit trouwens dat puur technische aspecten als reisbaarheid van de voorstelling en de eventuele herneming in het volgende seizoen medebepalend zijn, in gunstige zin, voor de beoordeling van een voorstelling, wijst trouwens op de afhankelijkheid van Signaal van de noden van die achterban. Maar de vraag rijst of een beoordeling van het theateraanbod in functie van de bemiddelende rol die een cultureel centrum vervult, aangeboden mag worden als een beloning - een "Oscar" - voor artistieke kwaliteit tout court. De culturele centra, georganiseerd in de FeVeCC, slagen er met hun initiatief wel in om het jeugdtheater een tijdlang te laten opvallen in de media en dankzij Signaal wordt door de pers toch min-